СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 153. Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 5. липня, 1927. VOL. XXXV. No. 153. Jersey City, N. J., Tuesday July 5. 1927. THREE CENTS

АМЕРИКА ОДУШЕВЛЕНА ЛЕТОМ БЕРДА

ВСІ ПРИЗНАЮТЬ ЙОГО ВЕЛИКУ ВАГУ МИМО ОСТАТОЧНОЇ НЕВДАЧІ.

ВАШИНГТОН, 2. липня. — Хоча трансокеанський лет чотирох людий в літаку Америка під командою підбігунового летуна Берда покінчився нещасливо хочби для самого літака, мимо сього вся Америка незвичайно вдоволена зі сього подвигу.

Знатоки летництва підносять, що сей лет має з усіх найбільше значінне для науки й для штуки летництва. Летуни фльоти й армії кажуть, що найголовнійша наука, яку треба витягнути з лету Америки, се потреба кращих інструментів та потреба виправлювання летунів у боротьбі проти мраки.

Летуни підносять одноголосно справність Берда, яку він показав своїм рішенням осісти на воду. Рівночасно вони стверджують, що ні один з трох літаків не мав до поборення таких перешкод, як мав літак Берда.

Велика констернація з приводу сього лету панує серед тих, що доставляли й оглядали ріжні інструменти на літак. Знатоки радія, приміром, не можуть пояснити, чому радійний апарат Берда працював кепсько.

Властитель літака Родмен Ванамейкер висказується з великим удоволенням про лет та впевняє, що не має найменчого жалю з приводу розбиття машини.

Жінки летунів відпочивають нарешті зі спокійною головою по дводобовім вижиданню.

КУЛИДЖ ЗА БУДОВОЮ ВОЗДУШНИХ ПОРТІВ НА ОКЕАНІ.

БУДЕ ДОМАГАТИСЯ ВІДПОВІДНОЇ ДОПОМОГИ ВІД КОНГРЕСУ.

РЕПИД СИТІ, Савт Дакота, 1. липня. — У розмові з газетярами, яку президент Кулидж мав з нагоди вістки про закінчення лету Берда з Америки в Европу, президент заявив, що здобутки американського летництва за послідних кілька місяців показують, що Америка веде провід на поли летництва, та що поступ сей такий великий, що вона вже може починати думати практично про довершенне правильної воздушної комунікації між двома континентами.

Щоби сього доконати, треба буде завести почерез океан освітлені дороги для літаків та побудувати в тій ціли пристани на океані для літаків. Малиби се бути великі тратви, відповідно злагоджені та причіплені до морського дна.

Президент заповів внесенне в конгресі відповідного проекту.

ОСТОРОЖНО ЗІ ШТУЧНИМИ ОГНЯМИ.

ВЖЕ Є ЖЕРТВИ НЕРОЗУМНОГО СВЯТКОВАННЯ 4. ЛИПНЯ.

ВАШИНГТОН, 1. липня. — Ще не було Четвертого Липня, а вже з ріжних місцевостий краю доносять про жертви нерозумного святковання сього патріотичного свята.

Як доносять, приміром, з Джемейки, що є частиною нюйорської дільниці Квинс, 7-літна дівчина Марі Меккена, забавляючися штучними огнями, запалила на собі одіж, а огонь попарив її так сильно, що вона померла з попарень.

В Пойнт Плезент, в стейті Ню Джерзи, 10-літний хлопчина бавився „фаерверками" так неосторожно, що один з них випалив під оком його 6-літного товариша. Хлопчина стратив око.

СЕНАТОР ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ПРОТИ КАНДИДАТУРИ СМИТА.

„ПОЛУДНЕВІ СТЕЙТИ НЕ ПУСТЯТЬ ПАПСЬКИХ УПЛИВІВ ДО БІЛОГО ДОМУ".

НЮ ЙОРК, 1. липня. — Томас Гефлин, сенатор з Алабами, заявив тут підчас своєї промови перед союзом протестантських товариств Квінса, що південні стейти не дозволять Ал. Смитови, теперішньому губернаторови нюйорського стейту, стати президентом Злучених Держав. Як говорив Гефлин, полудневі стейти „не допустять папства до Білого Дому".

ОСУДЖУЮТЬ ПЕРЕНЕСЕННЄ САКА Й ВАНЦЕТТІ

БОСТОН, Месечузетс, 1. липня. — Комітет оборони Сака й Ванцетті видав публичну заяву, в котрій острими словами критикується перенесення обох засуджених з Дергемської вязниці, в якій вони досі перебували, до стейтової вязниці в Чарлстоні. Комітет дає до зрозуміння, що серед розярення, яке панує проти засудженців серед загорілої частини американського громадянства, можна легко припустити можливість лінчу.

ОЗЕРНИЙ КОРАБЕЛЬ ВДАРИВ О ПІДВОДНУ СКАЛУ.

З ПАСАЖИРІВ НЕ ПОТЕРПІВ НІХТО.

ЛЕЙК ДЖОРДЖ, Ню Йорк, 1. липня. — Паровий корабель Сагамор, другий з ряду щодо величини корабель, плаваючий на озері Джорджа, вдарив нині коло 9. години рано о підводну скалу коло Антоніс Новз. Дзюб корабля заломився та його буде треба відкликати зі служби. Всіх пасажирів висаджено на беріг.

УРЯД ПОДАЄ ВЕЛИЧИНУ ПОДАТКОВОЇ НАДВИШКИ.

ВАШИНГТОН, 1. липня. — Департамент скарбу обчислив, що надвишка податку виносить у сьому році докладно 635 міліонів 809 тисяч 921 долярів.

НІМЕЦЬКІ КНЯЗІ БУДУТЬ ДОМАГАТИСЯ ВІД ДЕРЖАВИ ВІДШКОДОВАННЯ.

БЕРЛІН, 30. червня. — Внесенне за продовженнєм закона, який дозволяє німецьким принцам процесуватися з державою за відшкодованнє в справі загарбаних їм земель, не одержало в парляменті двох третих голосів. По тій причині німецька шляхта буде могла домагатися в судовій дорозі відшкодовання, яке буде виносити кілька сот міліонів долярів. А що німецькі суди настроені монархістично, то по всякій правдоподібности німецька шляхта дібється заплати за забрані їм добра.

ВИЇЗД Д-РА ДНІСТРЯНСЬКОГО НА УКРАЇНУ.

Д-р Станислав Дністрянський, професор цивільного права на львівському університеті, а тепер проф. на українськім університеті в Празі, іменований членом Української Академії Наук у Києві. В короткім часі академік Дністрянський переїздить до Києва, щоб віддатися науковій праці в области свойого звання. З ним переїздить також на Радянську Україну його дружина, відома пяністка п. Софія Дністрянська.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР В ФИЛАДЕЛФІЇ.

Дня 16. червня на університеті Темпел одержав степень доктора медицини Сильвестер Черняк.

Він родом із села Чехи, повіт Броди, в Галичині, син бідного робітника-селянина. Першу науку одержав в гімназії в Бродах і був там в українській бурсі імени Маркіяна Шашкевича. Приїхав до Америки в 1914. році. Працював і вчився; здав приватно гайскул; одержав степень „бечелер оф артс" в університеті Джорджа Вашингтона у Вашингтоні і там почав медичні студії. Опісля перенісся до Филаделфії і тут вписався в „Темпел юніверсіті".

Підчас своїх наук працював у шпиталях Northern Liberties Hospital i St. Joseph Hospital, а тепер в Samaritan Hospital. Усюди визначався подрібним знанням медичних наук. Управи шпиталів дали йому найлучші рекорди.

Належить до американських і українських товариств. Є організатором української молодіжи і головою Товариства Української Молоди в Филаделфії, членом резервової офіцирської команди медичного відділу армії Злучених Держав.

ПОБІДА УКРАЇНЦЯ НА ШАХОВИХ ЗМАГАННЯХ У ҐРАЦУ.

В цвітні ц. р. відбулися в Ґрацу шахові змагання найкращих грачів Стирії, в яких взяв участь також один із наших земляків, Юрій Чикалюк, канд. інж., що нераз вже брав участь у подібних змаганнях та виходив усе сливе побідоносно; тим разом Чикалюк одержав знову перше місце й нагороду, а німецькі часописи розголосили побіду Українця-студента зі спеціяльним зазначенням його національности.

ЖАЛІБНИЙ ДЕНЬ МАДЯРЩИНИ.

Жалібним днем Мадярщини проголошено річницю договору в Тріянон, тобто день 4-го червня. Цього року припала в той день 6. річниця того трагічного для Мадярщини договору. Був це великий день жалоби для всеї нинішньої Мадярщини. На громадських і урядових установах повівали жалібні хоругви, громадяне носили маленькі чорні хрестики з написом: „Тріянон". В 4. год. дня з усіх дзвіниць Будапешту задзвонили сумно дзвони.

З ТАЄМНИЦЬ КУЛЬПАРКІВСЬКОГО ЗАВЕДЕННЯ.

У кульпарківськім заведенні для божевільних помер іще в 1925 р. Генр. Смулка серед підозрілих обявів. Тепер відбулася судова розправа проти дозорців кульпарківського заведення, обвинувачених у тому, що вдушили Смулку. А саме секція тіла ствердила смерть наслідком стиснення гортанки, що доказувала також поздирана шкіра на шиї. Обвинувачені дозорці, Дмитрів і Бушковський, десь пропали, присутні на розправі дозорці Дердзінський і Войтович зложили вину на двох попередніх, тому трибунал увільнив обвинувачених. Проти неприсутних дозорців буде суд вести додаткову розправу.

КРОВАВИЙ НАПАД БАНДИТІВ БІЛЯ КАЛУША.

Дня 2. червня коло півночі на трох торговців, що вертали з ярмарку з Калуша, недалеко поліційного постерунку напали бандити. Колиж перелякані стали кричати, бандити почали рубати їх сокирами. Всі три окровавлені попадали на гостинці. Мешканці Калуша, побуджені криком ранених, заалярмували поліційний постерунок. Поліція ствердила, що в нападі брали участь бандити, кілька разів уже карані за грабежі, м. і. Натане, Келебай і Коломийко та один робітник електровні. Назвищ трох бандитів ще не стверджено. Згаданих бандитів поліція вже арештувала, а шукає ще Келебая, який утік. З перевезених до шпиталю трох жертв бандитського нападу одна вже померла, а дві борються зі смертю.

ПОЖЕЖА В ЛЮБИНЮ ВЕЛИКІМ.

В Любиню великім, під Львовом, вибухла пожежа, що цілковито знищила 20 господарств. Огонь повстав наслідком необережности в однім домі, в котрім відбувалася забава. Пожежу погашено коло півночі. Втрати виносять 100.000 золотих.

УБИВСТВО ГРОМАДСЬКОГО КОМІСАРЯ В СТАВЧАНАХ КОЛО ОБРОШИНА.

Цими днями застрілив хтось у Ставчанах наказного війта Івана Мерцала; стріл упав через вікно й ранив Мерцала в шию. Справники втікли. Польська преса приписує цей вчинок українським терористам.

ПРІҐЕЛЬПАТЕНТ ОЖИВАЄ.

Самбірському старосту дуже не в смак всяка організаційна праця серед українського населення і воно старається спинити цю працю переслідуванням активніщих одиниць зпосеред нашого свідомого селянства. Ще не прогомоніла справа за довірочною нарадою Нац. Обєднання в Ортиничах, як староста Скомпський познačився знов у нашому житті. Тим разом підшукав собі молодого енергічного діяча з Луки гром. Петра Луцького, якого за його промову в дні 29-го травня ц. р. на вічу у Волощі присудив на основі цісарського пріґельпатенту ще з 1854-го року на 14 днів арешту без заміни на гривну. Слід зазначити, що гром. Петро Луцький на згаданому вічу нічого аж каригідного не сказав, тільки переповідав ноторійно відомі факти з наших переживань під Польщею. Одначе староста Скомпський помиляється, коли думає, що репресіями залякає свідоміших громадян.

ТРАГЕДІЯ ЖІНКИ.

Дня 8. і 9. червня ц. р. відбувалася перед судом присяжних у Львові розправа Марії Миц з Дикова Старого біля Любачева за злочин підпалу. Марія Миц в 1914 р. вийшла замуж за Федя Мица, богатого господаря і дяка в Дикові як його третя жінка. Коли в кілька місяців пізніше вибухла світова війна і Федь Миц пішов на війну, вона лишилася на господарстві і до повороту мужа з російської неволі в 1920 р. провадила ціле господарство. З поворотом мужа в короткім часі почалася трагедія. Пішли чутки по селі, що Федь Миц любиться в дочці сусіда Катерині Озімек. По довгих терпіннях муж її почав бити і переслідувати. Коли дня 29. грудня 1926 року знову її побив, вона втікла з хати і підпалила двох господарів Озімка і Єдинака. За це станула перед трибуналом присяжних, а в акті обвинувачення прокуратор жадав для неї кари досмертної вязниці. Переслухано цілий ряд свідків, які зізнали вправді, що Марія Миц жила недобре з чоловіком, але що вона не була злослива і сварлива жінка. Внески оборони на покликання відводових свідків трибунал відкинув. По промовах прокуратора Бізупа й оборонця д-ра Льва Ганкевича, присяжні 12 голосами увільнили Марію Миц від вини і кари.

КАМІННИЙ ДОЩ.

З Мадриду повідомляють, що в Кастилії (Еспанія), в часі сильної зливи з градом упав у деяких околицях густий дощ з каміння. Губернатор провінції повідомляє мадридський уряд в офіціяльному звіті, що деякі камінці важили більше як 450 грамів. Метеорольоги обяснюють це нечуване явище природи тим, що камінний дощ спричинений воздушною трубою, яка десь у далекій віддалі пірвала з землі богато шутру, а цей тепер спав у Кастилії у виді камінного дощу.

ЗВІТ БЕРДА ГОВОРИТЬ ПРО ВЕЛИКІ НЕБЕЗПЕКИ ПОДОРОЖИ

ВЖЕ СМЕРТЬ ВИГЛЯДАЛА ЛЕТУНАМ НЕМИНУЧА.

КАЕН, Франція, 1. липня. — Берд, Акоста, Новіл та Балхен, що перелетіли почерез океан в літаку Америка та були примушені осісти на морю коло села Вер-Сір-Мер, перебувають тут як гості сього села заким виберуться на врочисті приняття, зладжені для них у Парижи.

Берд, командант Америки, вислав до нюйорської газети Таймса опис свого лету, в якім він представляє, що коли летуни не могли через мраку осісти на сушу, смерть виглядала їм неминучою. Каже він, що летуни не бачили суші ні води через цілих 19 годин за рядом, їх компаси були попсуті, і всі вони згодилися в тому, що вони вже страчені. Припаси топлива вже виходили, а тут вони ще не бачили безпечного місця для висідання. Їх вирятуванне було висідом незвичайно щасливого рішення.

Навіть підчас осідання на воду не обійшлося без пригоди, бо Балхен зачепився о дроти літака й був би певно втопився, якби Берд не був дав курка попід літак та не відчепив свого товариша. Опісля всі летуни викинули на море гумову лодку, скинули на неї ладунок почти та свої записки, незвичайно важні для науки, й поплили до берега, де їх стрінули рибаки села.

Проспавшися, вони пішли оглядати літак. При помочи місцевих рибаків вони притягнули його до берега. Берд каже, що хоча машини сильно знищені, все таки можна буде літак направити так, що він буде ще літати.

Тимчасом Париж цілий просто з ума сходить на вістку про чудесне спасенне летунів та вижидати не може хвил їх приїзду на врочисті приняття.

РОЗОРУЖНА КОНФЕРЕНЦІЯ БЛИЗЬКА КРИТИЧНОГО МОМЕНТУ.

АНГЛІЯ ПЛЯНУЄ ЗАЖАДАТИ ДВА РАЗИ БІЛЬШЕ КРУЖЛЯКІВ, ЯК ХОЧЕ ДАТИ АМЕРИКА.

ЖЕНЕВА, 1. липня. — Розоружна конференція трох великих морських держав стане незадовго перед критичним моментом, бо Англія плянує зажадати на конференції признання їй два рази більше тонажі для кружляків, як плянує Америка.

Англія має жадати, щоби їй вільно було мати кружляків на загальну суму 600,000 тон. Американці знова приватно на се заявляють, що вони скорше зірвуть конференцію, як на се дозволять.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ВИСТУПИ ПОЛЬСЬКИХ СТУДЕНТІВ У ЛЬВОВІ.

НАПАДИ ПОЛЬСЬКИХ ШОВІНІСТІВ НА ЖИДІВ ТА ГАЗЕТУ.

ЛЬВІВ, 1. липня. — Польські студенти зі шовіністичної організації Польонія стали від якогось часу зачіпати жидівських студентів, які носили відзнаки своєї організації. Коли котрий жидівський студент не хотів скинути відзнаки, вони на нього нападали та побивали. Сі напади довели остаточно до масових нападів Поляків на Жидів, коли громада польських студентів напала на „Хвилю", жидівську газету в польській мові. Жиди боронилися завзято, але Поляки таки покалічили богато Жидів. Остаточно поліція розігнала польських студентів.

ЯПАН ПРИЗНАЄ АМЕРИКУ ПАНОМ ВОЗДУХА.

ЯПАНЦІ ВЖЕ ДУМАЮТЬ ПРО ПЕРЕЛЕТ З АМЕРИКИ ДО ЯПАНУ.

ТОКІЮ, 1. липня. — В своїх статтях з приводу перелету Берда японські газети одноголосно признають Америці першенство на полі летництва та заключують американських летунів пробувати перелетіти з Америки до Японії.

НАЙМЕНЧИЙ ЛІТАК ДЛЯ ДОВШОЇ ДОРОГИ.

ЖІНКА ПІЛЬОТОМ СЬОГО ЛІТАКА.

ЛОНДОН, 1. липня. — До Лондону прибув нині з міста Штутгарта в Німеччині найменчий літак. Має він крила всего 33 стопи широкі, має ввесь довжини 24 стопи та важить без ладунку 585 фунтів. Кермувала ним англійська летунка Бейлі.

НЕЩАСНА ПРИГОДА ПОЛЬСЬКОЇ СПІВАЧКИ.

ЗГОРІЛА В СПАЛЬНІМ ВАГОНІ.

ВАРШАВА, 1. липня. — Панна Неваровська, яку признають найбільшою польською опереткою співачкою, згоріла підчас пожару в її спальнім вагоні на стації в Вільні. Кажуть, що співачка мимоволі перевернула фляшину з газоліною, від якої занялася одіж на акторці. Вона кинулася через вікно на двір, але пожару скоро погасити не могли. Вона померла скоро з попарень.

БІЙКА В СОЙМІ ЗРИВАЄ ЗАСІДАННЄ.

БЕРЛІН, 1. липня. — В пруськім соймі прийшло підчас нинішнього засідання до такої бійки, що предсідатель мусів перервати засіданнє. Бійка зчинилася межи републиканцями й монархістами. Засіданнє можна було отворити допера по кількагодиннім перерві, і то тільки на коротку нараду.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

В ОБОРОНІ СВОЄЇ ЦЕРКВИ

Не тільки в Америці свідомі і дбаючі про добро українського народа громадяни займаються тепер церковними питаннями. Таке саме діється і на рідній землі. Ото в днях 5. і 6. червня відбувся на Волині в місті Луцьку Перший Український Православний Зізд, скликаний людьми світськими, бо влада церковна не дала на цей церковний зізд свого благословенства. По тій то причині і українське духовенство не взяло в тім зізді участи. Та мимо того на цей зізд прибуло около 800 делеґатів, прибули парляментарні українські посли, прибуло богато наших визначних громадян, які прислухувалися нарадам з балькону, прибуло велике число представників української преси. Ціле українське громадянство, вся українська преса поставилася до цего зізду з надзвичайною прихильністю; неприхильно віднеслася тільки церковна ерархія, православний митрополит Діонізій і епископи.

Насувається питанне: Чому це в тих тяжких часах, коли ярмо наїздника так дуже заважило на нашім народнім життю, коли ми маємо стільки важних других завдань, приходиться нашому громадянству турбуватися ще й справами церковними. Відповідь на це проста: церква спиняє наш національний розвій, стає на перешкоді нашому національному визволенню. Отсе й змусило світських православних Українців взятися до скликання Церковного Зїзду. Требаж подумати, як вирвати православну церкву зпід польських і московських впливів, бо Польща поробила з ласих на почести і наживу православних епископів сліпе орудє польської денаціоналізаційної політики, а владики, виховані в московських школах, повні ненависти до українського сепаратизму, йдуть у всім Польщі на руку з великою шкодою для українського народа, який становить 70% всіх православних в Польщі. Своєю льояльністю супроти Польщі ломлять владики в нашім народі протипольський настрій та наклонюють його до угодовости і відступства від боротьби за свою національну самостійність. Владики баламутять наш нарід ще й тим, що заявляють себе монархістами і аґітують за Миколою Миколаєвичем як будучим російським царем, а навіть збирають серед бідного нашого народа збірки на монархістичну пропаганду. Те все представляла Українська Парляментарна Репрезентація митрополитови Діонізієви і домагалася змін, та митрополит стоїть далі вперто при своїм. Через те й попав він в розріз з вірними. Через те й скликано отсей Церковний Зїзд у Луцьку.

Настав той час, що наш нарід почав скидати всякі кайдани, а між ними й ті, які накладає на наш нарід Польща при допомозі церкви і епископів. Коли наші владики йдуть Польщі на руку — самі вірні і то світські люде йдуть ратувати церкву і нарід. Ось такі тепер часи настали в краю і в нас в Америці.

ЦЕРКОВНИЙ ЗЇЗД.

5—6 червня в Луцьку має відбутися український церковний зїзд. Зїдуться з ріжних кінців Волині, Полісся й Холмщини уповноважені православними парафіями народні представники. Зїдуться для того, щоби застановитись над цілим рядом питань, звязаних з теперішним положенням православної церкви в Польщі та виникаючих із тих порядків, які в тій церкві панують і — спільно їх обміркувати та винести спільні постанови, всіх нас, православних Українців під Польщею, обовязуючі, як певні завдання й напрями наших змагань.

Правдоподібно на зїзд прибудуть лише люди світські, бо після того, як поставився Свящ. Синод до справи скликання церковного зїзду першими ініціяторами і як туманно та вимінаючо відповів митроп. Діонисій представникам посольського Українського Клюбу, що в імя церковного мира й єдности радили йому ще перед зїздом скликати представників заінтересованих сторін і дійти до якогось порозуміння, — ясно, що на зїзд не буде благословенства вищої духовної влади і через те духовенство в ньому не буде брати уділу. Щож робити... Так і буде. Буде лише зайвий доказ, що між православним українським народом і його духовеством існує прірва, яку нарід хотів би засипати, але того не хоче вища церковна влада, що керується всякими інтересами та ідеалами, тільки не інтересами й ідеалами нашого народа...

Зрештою, не перший раз приходиться народові українському виступати в обороні своєї церкви самому, без допомоги свого, вижчого, духовенства, робити зусилля направити свій церковний корабель, надвережений напором хвиль бурхливого „житейського моря", по якому судилося йому плисти під кермою недостойних керманичів—владик. В році 1621, отже триста літ тому, в цьомуж самому Луцьку вже збиралися наші предки для наради над способами підтримання православної віри, що також тоді підупадала через ріжні причини, між иншим — через нерозум і недостойність тодішних владик, які більше дбали про власні свої інтереси та вигідне життя, ніж про справи церкви. Тоді вони зібралися також самі, без участи своїх владик,

тямлячи слова Христові,
що як пастирі нас зрадять —
треба нам, самому стаду,
про своє спасіння дбати,

і прийняли цілий ряд конечних для церкви і народа ухвал.

Так і тепер: зберуться одні люде світські, які будучи обдаровані довірям величезної більшости православного народу, винесуть конечні для нашої церкви і для нашого народа, для гармонійного їх співжиття — церкви в народі, а народа в церкві — авторитетні постанови.

Через ріжні несприяючі політичні обставини православна церква, як установа зовнішня, цьогосвітня, з її гієрархією, від довшого часу перестала бути для Українців установою народньою, принаймні близькою до народа. В руках московського уряду вона була чинником найбільше україножерним, найбільше русіфікуючим. Викинувши мову українську навіть з церковної проповіди, вона, прикриваючись авторитетом слова Божого і тої авреолі, якою окружене все духовне й божественне, ширила погорду до всього народнього, українського — мови, мистецтва то-що. За свою культурну відсталість наш народ повинен у великій степені подякувати між иншим своїй церкві з її русіфікаторською гієрархією.

Тепер, коли наш наш народ намагається скинути з себе вікові пута темноти й неволі, природно — він хоче мати і церкву своєю, він хоче викорінити з неї і той ворожий до себе дух, який залишився з часів московських і штучно в ній тримається досі режімом польським. І па те він має право. І тільки злоба ворогів народа українського та прикриті покривкою „льояльности" їх певні політичні тенденції являються причиною того, що в своїх українських церквах ми ще змушені слухати Служби Божої і слова Божого в чужій нам московщині. З другого боку — довготерпеливість нашого народу та бажання зберегти церковний мир і спокій також є тому причиною, що наш нарід ще й досі терпить у своїому церковному житті отсю ненормальність.

Справа з запровадженим до нашої церкви новим стилем наглядно показала, що наша народнього терпіння може переповнитись і тоді дружним виступом народ український зможе розвязати і всі пекучі питання, звязані з його церковним житям, і справу впровадження української мови в богослуження і справу гієрархії, і всі инші справи натури моральної й матеріяльної. Само собою, що тоді авторитетові вищої духовної влади буде нанесено великий удар. Але над тим чомусь не хоче поважно застановитись вища духовна влада.

Церковний зїзд, який напевне зберется у великому числі представників українського православного народа, ми віримо, проявить належну мудрість, такт і повагу. Він покаже, що його метою не є переведення якогось церковного розкола, як про це на всіх перехрестях і роздоріжжах балакають „істинно-русскі" наші вороги, а авторитетне ухвалення певних постанов, які мають на меті добро церкви православної і добро православного народа українського, а які потім мусять увійти в життя. Цей Церковний Зїзд виявить волю православних Українців, під Польщею сущих, волю мати свою церкву такою, якою вона повинна бути, а саме церквою, близькою до народа, з українським духовенством, що розуміє інтереси нашого народа як духовні, так і світські і їм вірно служить, а не як наймит чи аґент чужої влади.

В останій час прийшло повідомлення з Варшави, що на Митрополітанській Раді постановлено віднестися до Церковного Зїзду неґативно. Отже митр. Діонисій не послухав поради представників Української Репрезентації і не захотів порозумітись у справі зїзду, відштовхнув протягнуту йому руку. Як можна було передбачити, зїзд відбудеться без благословенства духовної влади і без участи духовенства. Отже самі світські представники українських православних парафій будуть міркувати над тим, як би краще направити церковне життя, як би вивести його з того оплаканого стану, в якому воно опинилось, дякуючи теперішнім владикам та їх лихим дорадникам.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Витинки з ґазет надіслали: гр. Г. Лебещак, Честер, Па., гр. Володимир Юрковський, Ню Йорк; гр. Волод. Шепула, Гейзелтон, Па.; гр. І. Марусевич, о. П. Понятишин, і др., Ню Йорк.

Ню Йорк. — Часопись звітів зі збірок по ріжних громадах на місцеві справи не поміщувала й не поміщує. Не поміщувала другим громадам, і не може робити виїмку для громади Ню Йорк. — Коли до такого звіту додати ще вістку про сварку між кількома громадянами, то й се ще не дасть Ню Йоркови права бути трактованим інакше як другі громади. — Кромі сього редакція Свободи, як усяка редакція, мусить застерегти собі право рішати про те, чи поміщати дописи, які моглиби образити людий. Редакція відповідає за образу, і редакція має право відкидати дописи, які на її думку моглиби когось образити. Редакція не думає зобовязуватися опінією людий, які покликуються на знанне австрійських параґрафів. Ми живемо в Америці, а не в Австрії, і нас обовязують американські закони. Зрештою, хто відповідає, сей рішає.

Д. Пр-й, Нортг., Па. — В справі продажі рідких книжок треба віднестися до якоїсь великої бібліотеки, як приміром: Ню Йорк Поблик Лайбрері, в Ню Йорк, на розі 42-ої Вул. та 5-ої Ев.; нюйорська бібліотека Морґана, на Медисон Ев.; Національна Бібліотека в Вашинґтоні. В листі треба подати докладно титул, з виразним зазначеннем року її друку, і спитати, чи заряд бібліотеки цікавивбися її купном. Яка могла би бути вартість таких книжок, се можуть оцінити тільки знатоки книжкових старинностий, які звичайно й є при великих бібліотеках. — Відписуємо Вам публично, щоби звернути в сей спосіб увагу також декотрих других наших людий, які можуть мати в себе дорогоцінні рідкі книжки та їх не шанують.

І. В. Т. — Богато американських робітничих юній займається теж справою образовання робітників. В місті Катона, в нюйорськім стейті, є навіть робітнича колеґія, в якій у минувшім році було 44 ученики.

Гр-а А.; Кінд-К, Ст. Джуліен, Канада. — Доляра Вам звертається. Прозьби о поміч помістити Вам не можемо. Раз, ми є запомогова організація, яка стоїть на становищи, що всякий чоловік повинен приготовлятися на нещасний випадок та приступати в тій ціли до організації. По друге, колиб дати нагоду вживати ґазети для таких особистих прозьб о допомогу, то ґазета сталаби розсадником деморалізації, бо її вживалиби люди, які можуть працювати, але замісць сього пускаються на „легкий хліб" дорогою жебранини. Пустивши таку прозьбу одну, ґазета булаби відтак засипана такими прозьбами.

СПРАВЛЕННЄ ПОХИБКИ.

В новинках ч. 152. про прилет Берда до Франції названо його літак Колюмбія. Мало бути: Америка. Колюмбія се літак Чеймберлина.

—o—

ПОЯСНЕННЄ.

Гр. Володимир Лотоцький пише:

В протоколі з річного засідання У. Н. Союза був м. і. такий уступ:

Над звітом менаджера Свободи прийшло як всегда до ширшої дискусії. Гол. радний С. Матчак висказує здивованнє, що Свобода взяла наклад книжок Винниченка і Олеся, за які мимо упімнень не хоче заплатити. Менаджер С. Ядловський інформує, що се минається з правдою, бо Свобода ніколи таких книжок не замовляла і не обовязувалася за них платити. Книжки, про які мова, се зовсім приватна справа бувшого редактора Свободи. Книжки ті були прислані редакторови приватно так, що адміністрація навіть не знає, кілько і за кілько та нащо. А що редактор не мав де подіти, то адміністрація позволила йому примістити їх в складі Свободи, не беручи жадної відвічальности за се, що не значить, що адміністрація ті книжки приймила або позволила собі їх в такий спосіб накинути.

З приводу сього уступу питалось мене кількох членів У. Н. Союза про пояснение справи.

Так я поясню.

Тому 8 літ вислав я на руки д. Тищенка-Сірого $445, згідно з його бажаннєм, яко завдаток на книжки Винниченка.

З того часу сі книжки оголошувано і продавано, але не продано навіть за 100 долярів, а решта книжок є. Д. Тищенко-Сірий може їх відібрати. Я не хочу для себе жадного зарібку ані навіть проценту.

Таксамо може відібрати і д. О. Олесь, якого твори теж є нерозпродані.

Филаделфія, Па., 29. червня, 1927.

Володимир Лотоцький.

В. Будзиновський.

ПЯТЕ КОЛЕСО.

ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ.

(42)

— Не казав я, що так буде?

— Але я був на тій другій, купецькій ґалері. Її отаман, твій приятель згодився взяти мене. Не дуже радо, але згодився. Спасибі тобі і бувай здоров!

Човен опинився при самім байдаці. Богдан сказав гребцям, щоби вхопили руками край байдака і так удержали човен далі при байдаці. Він рішився до Ашіка не вертати. Не тільки тому, що там вже не мав жадної роботи, але його ще кортіло дізнатися, що-то за дівчина, та невільниця. Не було виключене, що вона донька якогось його приятеля.

— Я також піду до Гусеїна,— сказав. — Тільки човен мусить насамперед поїхати до Ашіка, передати йому хлопців, бо вони їдуть до него. Отже поїду разом з ними до Ашіка, передам йому їх і аж тоді поїду до Гусеїна... Хоч, чого я поїду до Ашіка? Хлопці самі допитаються його. Може би ти взяв мене на свій байдак? Я поїхав би до Гусеїна просто відси.

— Дуже радо возьму тебе. У мене місця досить. Пересядься!

— Зараз пересядуся, тільки напишу до Ашіка пару слів.

Богдан виймив кусник паперу і писальце, які все мав з собою і написав по турецьки:

„Посилаю тобі доброго керманича і пять матрозів, яких роздобув з великим трудом. На них можеш покладатися, як на мене самого. Я на твою ґалеру не вертаю, бо Решид хоче, щоби ми оба були в купі. Він поїде ґалерою купецькою, отже й я мушу так. Алах нехай веде тебе і щасливо заведе до Стамбула".

Сю писульку Богдан дав хлопцям і перескочив до купецького байдака. Хлопці пустилися до кафинської ґалери, байдак з Богданом і купцем поплив горі рікою до прочих байдаків. Купець взяв назад до свого байдака евнуха з невільницями, що сиділи на березі і знов пустився на море. Прочі байдаки плили за ним, аж до ґалери Бурлая. З челяди байдаків перейшли на ґалеру тільки купець з одним помічником евнух з невільницями і Богдан. Обслуга самих байдаків тільки перекинула весь крам на ґалеру і вернула з байдаками, бо то були люди наймлені купцем тільки до устя Дунаю.

— Ти втік з тамтої ґалери? Ашік може зробився недовірчивий? — Бурлай спитав Богдана пошепки, здивований, що його приятель проти умови прийшов на його ґалеру.

— Я не втік, — Богдан відповів. — Я тільки доміркувався до того, що коли там вже твої хлопці, в твоїм промислі досвіднійші як я, то мені там вже нічого сидіти. Гадаю, що тобі моя люлька там вже не потрібна. Ще й того я сюди прийшов, бо між невільницями твого нового пасажира є якась моя знакома. Пізнала мене, хоч я одітий з турецька. Я ще не знаю, хто вона, бо її лице заслонене і я не бачив його. Може то донька або жінка якого нашого приятеля. Треба би увільнити.

— Увільнимо всі, то й вона вийде на волю. Хиба як між ними будуть які Московки або Ляшки, то далі продам. А може як буде яка гарна, то ти вибереш собі? Я чув, що ти повдовів...

— Плетеш!

Ледви човен, котрий Ашікови привіз керманича і матрозів відчалив від него, його ґалера обернулася і рушила з місця. Богдан позирав за нею, кажучи:

— Не підозріває нічого. Відплив безжурно.

— Нам треба поспішати, — Бурлай сказав — щоби Ашіка випередити. Ми й так мусимо задержатися в Варні, де Решид має дістати гроші. Тепер жалую, що я взяв його. Не буду мати з него жадної користи, лише клопіт. Ще й біди якої готов наробити, як доміркуєтьcя, що попав на ґалеру ушкалів. Нащо ти мені впхав його? Ще сам не знаю, як його відставити до того Стамбула.

— Потому розкажу, нащо він мені потрібний. До самого Стамбула, очивидно, не приставиш його, бо то небезпечно і не конче треба. Де ти гадаєш взятися до кафинської ґалери?

— Зараз низше Бурґаса, бо гадаю, що тоді буде ніч.

— Решид має і до Бурґаса поступити. Отже там скажи йому, що ти змінив свій плян. Що до Стамбула вже не поїдеш лише до Бурґаса і відтам вернеш до Білгорода. Нехай він в Бурґасі питає за иншим кораблем до Стамбула.

— Нема иншої ради, як зробити так. В Бурґасі лишу його. Шкода пускати з ним його касу, дуже шкода. Але що ти вперся, мушу пустити, хоч я такої химери не годен збагнути.

— Що зробиш з тим купцем, котрого я наслав тобі?

— Я не велику мав охоту брати його, бо потерпав, що ти й з ним схочеш панькатися так, як з тим Решидом. Тепер не жалую, що взяв його. З ним не буду мати ніякого клопоту. Як тільки в Бурґасі спекаюся Решида, прикую всіх трех, купця, його слугу і евнуха до лавки між гребцями. Потому купець може викрутитися, бо то якийсь дуже великий богатир. Як не викупить також тих двох, то його слугу лишу при гребках, евнуха продам до якого гарему.

Бурлай відійшов давати прикази своїм хлопцям. Богдан сів на скрини і став думати, як би йому підійти до невільниць та побалакати з тою, що його знає. Не вигадав нічого, бо Турок загнав всі невільниці до одної комори під чердаком і перед входом поставив евнуха. Приступ до дівчат був неможливий. Не то балакати з ними, але й видіти їх не мож було. Богдан став жалувати, що не забалакав до дівчини ще тоді, коли вони були на березі Дунаю. Се було можливе тоді, коли всі сідали до байдака. Тоді могла бодай шепнути йому, хто вона. Також було се можливе тоді, коли з байдака всі пересідалися на ґалеру і в першій хвили на чердаку ґалери. Але тоді Богдан не сумнівався, що пізнійше буде ліпша нагода отже до дівчат не пхався. Ще й вимінав їх, щоби не розбудити підзору. Показалося, що через ту переборщену обережність взагалі втратив змогу побалакати з дівчиною.

— Треба побалакати з евнухом, — погадав. — Може він знає імена дівчат і відки вони.

Богдан зійшов під чердак і приступив до евнуха, котрий під дверми комори з дівчатами лежав на старім подертім коврі.

— Чи ті дівчата на продаж? — Богдан спитав евнуха. — Везете їх на торг до Стамбула чи може ще далі?

— Не скажу! — евнух воркнув, цілком не ввічливо.

— Ти їх сторож і не знаєш?

— Сторож, то не пан. Як я сторож, то сторожу, не продаю. Питай мого пана.

— Відки ті дівчата і якої віри, також не знаєш?

— З усіх сторін світа. А віри? Всі песя віра. Впрочім, яке їм діло до віри? Жінка душі не має.

— З ним нема що балакати, — Богдан подумав. — Треба з самим купцем.

Вийшов назад на чердак. Знайшовши купця, забалакав до него.

— Твої дівчата на продаж, чи вже продані?

— Деякі на продаж, деякі вже продані, — купець відповів. — Ти може також торгуєш тим солодким товаром?

— Торгувати, не торгую, але одну купив би, як би була яка гідна. Не показав би ти мені?

— Тут нема де. В коморі тісно, під чердаком також тісно і світла нема. На чердаку, годі. Хиба аж як приїдемо до Стамбула.

— Не цілу, як її Бог сотворив. Хочу бачити тільки лице.

— Хиба що так. Лице можна відкрити. Яке погруддя, скаже тобі твоя рука. За решту вибачай. Як хочеш купити, не озираючи цілої, то купиш кота в мішку. Як потому не буде до вподоби, то, пиши, пропало!

— Буде моя втрата. Покажи!

Оба пішли під чердак і підійшли до комори. Евнух схопився.

— Виводи одну по одній, але тільки ті, котрі ще не продані! — купець сказав до евнуха.

Евнух увійшов в комору і вивів одну дівчину. Купець зсунув з її лиця хустину. Показалося лице гарної білявки. Богдан ще ніколи не бачив її, отже то не була та, котра знає його. Махнув рукою на знак, що тої не хоче. Евнух відвів її і привів другу. І ся не була Богданови до вподоби. Таксамо трета, таксамо четверта.

— За сю даш мені цілий свій маєток! — купець сказав, коли евнух привів пяту.

Дівчина справді була дуже гарна. Богдан довго вдивлявся в неї.

— Хочеш знати, кілько я за неї возьму від тебе? Лише від тебе, бо ти поміг мені.

— Дівчина, що правда, гарна, — відповів, — але очи пулькаті. Я таких очий не люблю.

(Дальше буде).

У дентиста.

— Чи ви з зубами?
— Ні, не маю ніодного.

—o—

В розгарі красномовности.

— Бачите, я не є здібний на щось такого! Інша свиня напевно зробила би так, але не я!

—o—

Пані післала наймичку, щоби купила швайцарського сира. Купець відважив, скільки треба було і береться загорнути сир в папір.

Наймичка: А най пан доложуть щось за ті діри...

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДАВАЙМО САМІ, НА ДРУГИХ ОБОВЯЗКУ НЕ СКЛАДАЙМО.

Вичитав я в Свободі, як наші свідомі люди жертвують на Дім Інвалідів у Львові, і серце мені радується, бачучи українську жертвенність. Гарний початок дали українські бизнесмени. Гарний початок дав гр. К. Лисюк, складаючи на се патріотичне діло більшу жертву в сумі сто долярів. Добрий дав примір другим бизнесменам, як се видно, що гр. Мирон Сурмач зараз поспішився з жертвою в сумі 50 долярів. Я певний, що всі бизнесмени з Ню Йорку, яких він викликав, зложать жертви від себе, кождий по своїй можности, та ще других бизнесмеців покличуть, яких вони знають, а яких ширше громадянство не знає.

Я не дивуюся, що українські бизнесмени виступили вперед та почали перші давати жертви на українську народну ціль, хоча декотрі з них певно не богато мають бизнесу від українських людий. Не дивуюся, бо хтож має бути свідомий як не бизнесмен, якого сама праця й життя заставляють стрічатися з ріжними людьми й ріжними народами, і то зі свідомими, передовими людьми.

Але рівночасно з тим я таки хочу сказати, що ми, українські громадяни, не можемо з того запалу бизнесменів робити заключення, що справа будови Дому для Інвалідів се справа самих бизнесменів. Я думаю, що се не справа самих бизнесменів, але справа всего нашого громадянства. Як є межи нами свідомійша ґрупа, яка перша спішіть з жертвами, як се тут роблять бизнесмени, то з того ще не виходить, що нам, другим ґрупам нашого народа, треба вже руки заложити та спуститися на одну ґрупу, скажім тут на бизнесменів. Най ідуть українські бизнесмени, але й ми, українські робітники, фахові й нефахові, не лишаймося по заду других. Що бизнесмени сповнили свій обовязок, се ще не звільняє нас від того обовязку. Як бизнесмен сповнить свій обовязок, то його совість заспокоєна, але не наша. Наша совість буде вспокоєна аж тоді, як ми свій обовязок сповнимо.

Ми маємо перед собою обовязок помогти нашому 40-міліоновому народови добитися національної свободи. Се наш обовязок, який лежить на совісти кождого українського чоловіка, що є справдішним патріотом. Хто не причиняється до того, той патріотом не є. Він може собі говорити про свій патріотизм, але як він своїх обовязків супроти народа не сповняє, як він не помагає народови в його визвольній боротьбі, такий чоловік є хиба пустим балакуном, а не патріотом. Кождий чоловік має свою совість, і від того, що другий сповнив свій обовязок, він ще патріотом не став. Станьмо патріотами всі. Дивімся не тільки, чи бизнесмени сповнили свій обовязок супроти нашого народа, але чи кождий з нас сей обовязок сповнив.

Як я пишу сі стрічки, мені робиться жаль, що я не маю більшого маєтку та не можу на сю ціль дати більшої жертви. Кажу я нині своїй жені про се, і виймаю з кишені два доляри, вкладаю до коверти та збираюся адресувати її до Обєднання. Приступає до мене жена й каже:

„Та як уже посилаєш від себе, то не минай і мене" — і кладе до моїх 2 долярів свого доляра. „Коли ти маєш обовязок супроти нашого народа, то чейже й я його теж маю".

Почули се діти, тай собі прилучилися до матери. Мій 10-літний син і 6-літний син собі стали кричати: „Давайте, тату, вже й за нас на Інвалідів".

Я ніби спротивився: „Та відки ви, діти, будете давати, коли ви гроший не маєте?"

Вони кажуть: „Тату, ми будемо їсти менче айскріму й будемо менче стріляти на Форт Джулая, а ті гроші дамо на Інвалідів".

Не було мені викруту. Доложив я ще два доляри за діти й вислав до Обєднання пять долярів. Може моя скромна жертва, яку я зробив по змозі сил своїх, засвідчить, що я сповняю свій обовязок супроти нашого поневоленого народа та закличе других, приятелів сього народа показати Неньці-Україні свою приязнь і любов ділом.

В. Дроботій, Істон, Па.

ЯКЕ ПРАВО МАЮТЬ ЛЕМКИ В АМЕРИЦІ ОСНУВАТИ „КОМІТЕТ ДОПОМОГИ ЛЕМКІВЩИНІ?

Хочу написати слів кілька про те, що змушує нас, Лемків, до самооборони.

Ідею, яку ми стараємося зреалізувати, ми взяли зпід самого серця кождого Лемка.

Лемко в своїй души має тихий біль та жаль супроти українських лідерів в краю та в Америці.

Дуже часто чував я сам, та і много инших, як Лемки скаржилися, що Лемківщиною ніхто не інтересується, фінансово її ніяк не допомагають, а ще глузують та сміються з лемківської говірки, та ще визивають багном кацапським.

У Лемка все зроджувалось питання: „чому то ми не можемо якось зорґанізуватись?"

Такі і тим подібні гадки та питання жили та по днесь живуть у кождого Лемка.

Лише далеко якось було до зреалізовання цеї ідеї.

Сьогодня однак, де питання самої Лемківщини під Польщею є питаням життя і смерти, ця ідея Лемка виступила виразніще і показалася конечною до переведення в життя!

До 1902 року українська суспільність **в нічім не допомагала Лемківщині;** та лемківські сини, набравшись науки й освіти, служили свойому українському народові! Поминаючи менше відомих, згадаю в молодому віці помершого поета Козловського, що написав „Мірти та кипариси", зі вступним словом Івана Франка, і другого ще, а це професора східних мов на львівськім університеті, Івана Зілинського.

Вони оба Лемки.

В дальших роках в українських бурсах на Лемківщині виховувались лемківські хлопці, з яких нині є: адвокати, судді, священики, учителі та торговці, які служили, служать і служитимуть Україні!

Коли вибухла світова війна — лемківські хлопці, маючи в серцях ідею вільної України, йшли на війну в переконанню, що йдуть битись за Україну, так, як всі Українці тоді думали; а як прийшла пора орґанізації українського війська і боротьби за самостійну републику українську, то і там не бракло наших Лемків. Я згадаю лише своїх шкільних товаришів, що боролись за Україну і служили в українській армії: сотник Петро Ґаздайка з Коростенка, Др. Іван Ґижа з Висової, Данило Смарж з Боднарки, Василь Русинко з Ропиці руської і Кость Кобаній з Гладишова, який і погиб у Винниці.

А скільки було всіх старшин, я не знаю; а скільки стрільців?

Як боролась Польща з нами, а наші Лемки, створивши раду боєву на зборах в Гладишові, звертались у Львів по інформації щодо боротьби з Польщею, так одержали відповідь: „не робіть нічого!"

Це мені виявнив, на жаль тепер уже небіщик, о. Омелян Менцінський, декан і парох в Маластові.

Як був процес Громосяка, Хиляка і Качмарчика в Новому Санчи 1921 року, оскаржених о зраду держави, що хотіли відірвати Лемківщину від Польщі, то до оборони зголосився адвокат Др. Лев Ганкевич зі Львова, та Др. Черлюнчакевич з Перемишля — **приватно!**

І по сьогоднішний день Лемківщина лишена сама собі — без помочи фінансової та моральної.

А щож Америка дала Лемківщині, Америка, яка збирала жертви на Старий Край?

Бурси наші не одержували жадних субвенцій з Америки, за винятком приватних збірок. **А в тих бурсах половина питомців була зі Східної Галичини.**

По війні на зреставровання господарств та бурс з народніх фондів Лемківщина не дістала нічого.

Тепер збірками занимається „Обєднання" — а що Лемківщина дістає?

Перший раз бачив я, що цього року У. Н. Союз дав $50.00 на Народний Дім в Сяноці! Чи це йде в парі з тим, що Лемки складають на старий край чи на наші орґанізації в Америці?

Це лиш короткі докази, які дають нам, Лемкам, право орґанізувати свій Комітет Допомоги Лемківщині.

Ніхто не має права, з морального боку, втручуватися в наші чисто теріторіяльні, та ще фінансові справи. Ці, які стають на перешкоді, так як націоналістичні українські деякі діячі, та комуністичні, які, дивна річ, рівночасно, мов змовившись, виступили і робили мене осторожним, щоби справа не взяла инший оборот, а іменно: якийсь самостійницький напрям!

Вони заявляють, що освідомлення національної єдности їх богато труду та праці коштувало, а ми її ломимо. Вони підсувають нам це, чого ми зовсім не думаємо! Вони стараються ввести замішання, втручуючи свій киринно-політичний ніс в нашу чисто-фінансову допомогу!

Панове і Товариші! Чи Лемки боронили Вам організувати Комітети для Збаражчини, Рогатинщини, Тисьмениці та инших? Ні! Ще Вам і грішми помагали!

В той спосіб відплатиться тепер і нам, Лемкам.

А ми в цьому нічого злого не бачимо! Не дали нам Ви нічого, так ми самі мусимо за себе подбати!

А як знайдуться такі Лемки, що займають лідерські стільці серед американської України, і думають так само, як ці, яких я згадав вище і тому з розмислом стоять на перешкоді зреалізовання цеї ідеї, хай скажуть це явно, а ми без них обійдемося!

Я певний, що Лемки так думають, як я, і дійсно ми переведемо в життя нашу ідею!

Моя совість чиста! Я уважаю, що це є моїм обовязком працювати для тої галузи народу, з котрої я вийшов!

Я заявляю, що служачи Лемківщині, я служу Україні!

Хто хоче робити — просимо! А хто хоче розбивати, тому скажемо: „Руки проч!"

Лемки! Берімся до роботи!

П. Ковальчик.

Несправедливе підозріння.

Вона: Ах, я нещаслива! Тепер щойно розумію, чому ти оженився зі мною! Ти гадав, що я маю **трохи** грошей. Чи не так, ти підляко!?

— Противно, я гадав, що ти маєш **богато** грошей.

СТАШАК ВІРИТЬ В ПОБІДУ НАД ГАРКАВЕНКОМ.

Польський силач Сташак заявляє всім, що він певний побіди; він виїхав над море і там тренується до борби, яка відбудеться в середу, 6. липня в Бостон Арена. Гаркавенко заявив, що буде старатися так положити Сташака, щоб він довго його незабув. Поляки обіцяли Сташакови великий подарунок, коли положить Українця. 153

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ ЗЇЗД.

Луцьк, 5. червня.

Не раз воно вже так було на нашій землі... Не раз збиралася громада боронити свою віру, віру прадідів, а цим самим свою народність від заглади. І доля хотіла, щоби ініціятиву в обороні перебрали не духовні представники, а таки сами міряне.

Так воно сталося й на цей раз, але... при далеко гірших обставинах, бо на Православнім Церковнім Зїзді не було ані одного священика, не кажучи вже про епископів. Правда, відбувається цей зїзд в хвилю відродження нації, а тому поставлені зїздом завдання певно осягнуть бажану мету...

Ще на луцькім двірці вразила мене велика сила людей, що висівши з потягу, прямувала до міста. Хтось сказав: „А знаєте... всі ці люде — це представники громад на Укр. Ц. Пр. Зїзд".

Велика саля міського театру скоро почала заповнюватися делеґатами (яких було до 800), а балькон публикою. В льожах засіли представники влади: староста й воєвідський начальник безпеченства. В протилежних льожах кореспонденти: „Нового Часу", „Діла", „Української Громади", „Сільського Світу", „Народу", „Української Ниви", „Нашої Бесіди", „Віри й Науки", П. А. Т., і варшавський кореспондент берлінського „Руля".

В годині 1.30 по полудні невеличкий, але гарний підбором голосів і зіспіваністю хор Луцької Братської церкви розпочав урочисте відкриття Зїзду відспіванням „Вірую" й „У царстві Твоїм"... українською мовою, після чого голова орґанізаційного комітету д-р Річинський оголосив І-ий Зїзд відкритим.

Буря оплесків була відповіддю на це. Далі д-р Річинський у вступнім слові зазначує, що зїзд представлений всіми повітами Волині й 6-ма повітами Полісся. Це їзд мирян, бо Варшавська Митрополія заборонила приймати в нім участь духовенству. Через таку ситуацію закликає зїзд до: 1) діловитости, а не демонстрації і 2) до орґанізованої боротьби в дальнішому.

На вістку про смерть члена Орґ. Ком. від Остріжчини М. Шугаєвського, Збори вшановують його память повстанням з місць.

Далі прелеґент пропонує обрати президію Зборів, до якої по довгих дебатах обрано Ів. Власовського — головою, містогол. д-ра Річинського і посла Козубського; д-ра Соловія, Гаврилюка, Кентшинського, Рочняка, Вишинського, Калюжного, Романенка і Вишенську Ір. членами.

Голова зачитує порядок нарад і уділює голосу учасникам для привитань.

Зачитуються секретарем президії привитання від православних громад в Чехії й Студентської Громади в Празі.

Далі складає привитання представник редакції „Нового Часу", „Сільського Світу", „Віри й Науки", „Діла", сенатор Пастернак від „Рідної Хати" з Холмщини, від рівенської Просвіти, Союзу Українок в Рівнім і від Ред. „Укр. Нива".

Після привітів голова зборів уділює голосу докладчикові д-рові Річинському, який освітлює положення православної церкви під Польщею і відношення ієрархії до потреб вірних Українців, приходячи до висновків на підставі навіть офіціоза Митрополії „Воскресное Чтеніе": **1) Церква православна в Польщі не самостійна, 2) кермується абсолютизмом на шкоду вірним** і на скандал перед світом, 3) **в зовнішній політиці** тяготіє до московської влади.

На закінчення пропонує обрати комітет з представників повітів, який би вів дальнійшу боротьбу за права православних Українців.

Після докладу д-ра Річинського приступлено до вибору комітету, якому доручено заступати православних вірних перед церковною владою та вести дальшу боротьбу за права і відродження української церкви. До комітету ввійшли всі члени орґанізаційного комітету (який перестав існувати з хвилею відкриття зїзду) та виборні представники повітів.

На цьому закінчився 1-день зїзду. Продовження в понеділок. Зїзд проходить незвичайно величаво. Серед делеґатів велике заінтересовання й віра в побіду українства над ворогами народу і на церк. полі.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 3. червня сього року помер в Галичині гр. Петро Сінявський, член відділу 70. У. Н. Союза.

Походив зі села Халупки Медицькі, повіт Перемишль, у Галичині. Підчас свого побуту в Америці він став американським горожанином, приступив дня 31. марта 1914. року до У. Н. Союза, словом збирався зажити в Америці постійно. В жовтни 1926. року він виїхав до Галичини на короткий час, щоби поправити собі здоровля. Та видно здоровля його не поправилося, і він помер у своїм ріднім селі.

Покійний оставив стареньку, 70-літну матір, і трох братів. Мав він при смерти всего 33 роки.

Земля Йому Пером.

Антін Онисик, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Отсим повідомляється Шеровців Української Робітничої Торговельної Спілки в Нюарку, що піврічні збори відбудуться в середу дня 6. липня (July), о годині 7. вечером, в галі 59 Beacon St. 152-3

Проситься всіх Шеровців прибути бо єсть важні справи до полагоджения.

Заряд Спілки.

ПОЗІР! — МЕНВІЛ, Р. АЙ., І ОКОЛИЦЯ!

Стараннем Співацько Аматорського Кружка при Укр. Правосл. Церкві в Manville, R. I., відограється представление **ЗА ВОЛЮ І ПРАВДУ,** песа з сучасного життя в пяти діях, **В СУБОТУ, ДНЯ 9-го ЛИПНЯ (JULY) 1927, у власнім Українськім Народнім Домі. Початок о 6-тій годині вечером.**

На се представление, не гране ще в сих околицях, запрашає щиро і сердечно всіх як місцевих так і доокольничних родимців 153

Комітет.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Закінчення Шкільного Року.

Вичитавши перед кількома днями новинку в Свободі проманоче відбутися свято закінчення науки й попис нашої дітвори в Українській Школі в Нюарку й запримітивши, що Шкільний Заряд запрашає щиро не тільки всіх наших місцевих а й дооколичних громадян на це свято, я постановив користати з цеї нагоди та бути на цім закінченню-іспиті.

В неділю, дня 26. червня, відбувся шкільний іспит в порядку заздалегідь точно обдуманім.

Перед іспитом зібралася дітвора в місцевій українсько-католицькій церкві, де відбувся молебен і коротке слово о. сов. Чаплинського до дітвори й вірних.

По церковній відправі дітвора під наглядом п.п. учителів враз з присутними родичами й громадянами-сусідами удалася до Української Робітничої Галід при Бікон ул., де мав відбутися іспит.

Галя ясна, досить простора (недавно відновлена й побільшена) скоро виповнилася по береги. Понад півтора сотки діточок, причепурених святочно, десь-не-десь в українських народних строях, мило вражало всіх присутних. Повно любого гамору, начеб всі пташенята-щебетушки злетілись у гайок на розмову. Нараз все мовкне й на приказ свого учителя п. Каськова відділ за відділом (шкільна дітвора ділиться на 4 відділи, І і ІІ відділ учить п. Романків, а ІІІ і IV відділом управляє п. Каськів) ішли на естраду, де уставлялися всі півколесом. За хвилю панував усюди взірцевий порядок і тишина, на сцені і на галі, що вказувало, що дітвора привикла до послуху й любить порядок, а до цего вже й старші мимо волі приноровились.

На даний знак учителя поплила з множества молоденьких, чистих сердець щира мольба-пісня: „Боже, Отче, глянь на діти" та „О Україно, о люба Ненько" й звуками своїми непорочними й незлобними викликали у всіх правдиве зворушенне й сльози.

Два великі прегарні портрети Франка й Шевченка по обох боках сцени дивно проясніли й здавалося... що уста наших великих народних пророків-учителів задрожали під уплывом цеї чистої мольби-любови.

І розрадувалась душа „Мойсея" нашого великого й „Кобзаря" нашого незабутнього, що їх горячі мольби, заповіти й науки принялися у маленьких серцях їх правнуків. — Так зачався попис.

Слідувала катехізація, яку перевів о. сов. Чаплинський, місцевий душпастир, доторкаючися підчас іспиту найголовнійших лише божих і людських законів. „Бог є всюди й Бог все знає, навіть наші найтайнійші мисли. Добром Він тішиться, а злом сумує й тому ми повинні думати тільки про добрі вчинки й сповняти лише добрі діла, щоб Його не сумувати, не прогніватися перед Ним. Ця наука — як видно було з відповідий дітвори — полишилася в їх маленьких серцях.

Після катехізації пописувалися школярі читанием (по кождім окремім предметі попису слідували пісні ріжного характеру як релігійні, побутові, народні, історично-патріотичні, виконувані школярами, котрі своєю щиростю, невибагливостю й простотою форми, дзвінкими голосочками та силою й запалом головно III і IV відділу викликували повне вдоволенне присутних та радість, що наука дітвори й жертви їх родичів не пропали, що є овочі, якими можна покористовуватися, знанием головних принципів граматики, літератури (виголошуванием найкращих виїмків з творів найвизначнійших наших поетів) й історії України з узглядненнем знання про державний устрій княжих часів, про Запороже, про події й життє на Україні за панування Гетьманів (цих відомостий вимагалося від учеників і учениць III і IV відділу).

І плили тужні спогади минулого... Було колись на Вкраїні ревіли гармати... кінчиться деклямація, зривається буря оплесків та нім минулись у душі щойно воскресші образи, мрії про вчерашне, вже лунає з рожевих манюсеньких усточок Нижанковського „Наша славна Україно, прабатьківська земле мила, ми за Тебе без упину мем боротись кілько сили". А відтак... Мамо моя люба, рідна моя мати; Гей там на горі Січ іде — як струя чистої жерельної, цілющої води ллється на розпалені спрагою уста-душу.

Хвиля за хвилею минає скоро під ріжноманітними вражіннями. На кожде питанне учителів відповідають всі школярі „хором", грімко, ясно, рівно й складно; це доказ, що питанне розуміють й знають як слід відповісти. Не училися діти дармо.

Тому, що на галі не було „таблиці" до писання, роздавано до оглядання присутним „випрацьовання" школярів з їх підписами.

Богато деклямацій (виголошуванне віршів з памяти) гарно відданих вказувало, що дітвора любується ними. Зпоміж декляматорів на найбільшу заслугує похвалу маленька Палазя Прихода, котра з таким чувством, зрозумінием і сценічним чаром виголосила вірш „Свята прадідів земля", що щирий і патріотичний ентузіязм, викликав сею деклямацією серед присутних, пояснює нам, що серце нашої дітвори, хотяй родженої на чужині, не є холодне, байдуже на красу нашого слова й пісні й коли лише зуміємо відповідно душу й серце дитини зворушити ясною, здоровою думкою-наукою й воно також запалає щирою любовою до цего поневоленого ще судьбою українського народу.

Не меньше відзначився школяр Стефан Лебідь своєю деклямацією: Гомоніла Україна, довго гомоніла (виїмок з Гайдамаків Шевченка), яку розумно фразуючи з надзвичайним, як на малого школярика, патріотичним віддав чувством. У него замітний талан і велике замилуванне до науки, якої його родичі повинні йому щиро бажати й на це жертвувати все, що лише можуть. При кінці пописів виголосив Іван Романишин, ученик IV відділу, від імени всіх школярів вельми гарну промову-подяку до родичів. Його сміла, ясна й розумна під зглядом модуляції й змісту бесіда мило вразила присутних, які нагородили малого „оратора" грімкими оплесками. При дальшій науці цей малий герой здобуде без сумніву серед чужинців „визначне становище", а нашому народови признанне.

Коли точки попису вичерпалися, промовив до дітвори низших відділів о. сов. Чаплинський, пригадуючи у теплих словах на вдячність, яку повинні відчувати всі діточки зглядом своїх родичів за їх труди й жертви; подав також деякі вказівки-напімнення, щоби підчас вакацій заховувалися школярики примірно та верталися по скінченню цих здорові та з новою охотою до дальшої науки. Звернувся відтак і до родичів та у щирих словах підносив велику вагу науки не тільки для шкільної молоді, чи для родичів, а й для цілого українського народу — й тому заохота до посилання здібнійших дітий до висших шкіл це прямо обовязок кождих розумних родичів, хотяй би їм прийшлося многомного жертвувати.

Звертаючися до старшої дітвори (IV відділу), яка вже кінчила науку в українській школі, у сердечних і горячих словах висказав бажанне, щоб ця молодь, коли піде у світ між люди, не забувала, що вона українських родичів, які родились на українській землі й так, як їх батьки й матери, узнавали себе за Українців й Українок, так само й вони, хлопець чи дівчина, повинні все такими бути. Також це все, чого училися в українській школі, повинно на все полишитися їм у серцях як щось найдорозшого. „Підете у світ й будете дальше учитися, здобудете колись при щирих зусиллях гарні, високі становища" — каже дальше о. Катехит — „собі на пожиток і нам на славу, однак не забувайте, що любов Бога й Вітчини, наука й праця, це підстави морального й матеріяльного успіху чоловіка у життю, це найпевнійша запорука його щастя".

У такім самім дусі промовив до молодежи IV відділу й їх учитель п. Каськів, а зворушений розлукою наших моло-деньких нащадків, які ще вчера були його школярами й щиро йому у науці віддані, завтра вже може підуть у хуртовину життя на двобій, — кличе у послідне й сердечно просить, щоб ніколи не соромились, що вони Українці, памятали, яких вони батьків і материй, щоб не забували, чого вони у своїй рідній українській школі научилися — а що нині цілий світ виключно на науці опирається, тому нам всім треба дальше учитися, а виключно, щоб молодіж наша, ця здібнійша, щиро до науки прикладалася й так спільними зусиллями здвигнемо колись храм волі, слави, могучости й щастя нашому народові. Тут заспівано „Многая літа" свойому душпастиреви, учителям, родичам, дітворі й гостям. Справді, радісно плили звуки взаїмного щирого побажання, а за цими же зараз пісня Січових Стрільців „Ой у лузі червона калина" й „Верховино", так любі українському серцю.

Після роздачі диплъомів ученикам IV відділу, яких викликував п. Каськів, а вручав свідоцтва о. сов. Чаплинський, народними гимнами „Не пора, не пора" й „Ще не вмерла Україна" закінчено формальну часть іспиту. Тепер же наступило дійсне закінченне попису нашої многонадійної дітвори, закінченне повне реальної насолоди й втіхи, іменно роздавано після заслуг образки, книжочки та вже всім школярикам мороже-не та цукорки в коробочках.

Цей іспит в українській школі, який мені довелося у перше бачити тут на чужині, мило, вельми мило вразив мою душу та скріпив непомірно мою надію й віру у нашу світлу будуччину. Коли далеко від рідного краю, на чужині, серед так ріжнородних перепон, ми зачинаємо ясним світлом своєрідної науки проганяти густу пітьму, яка ще й тепер виповняє душу нашого скитаючогося на чужому полі народа, а їх серце спонукуємо, щоб билось живо патріотичним чувством, це в першім випадку заслуга наших дяко-учителів, це у великій мірі заслуга наших щирих священиків-патріотів.

Будучи свідком, як дітвора підчас іспиту відповідала певно й сміло, як чистота й краса-та нашої мови була все збережена (так в читанню, говоренню й писанню) й маючи при цім на увазі велике число школярів (понад півтора сотки дітей), я змушений подивляти цей успіх, котрий дійсно є лише сумою всіх зусиль цілорічної праці й то тільки двох учителів.

Тут з окрема треба піднести витревалість, замилуванне й щиру посвяту п. Каськова у научанню йому повіреної дітвори, котрого довголітна практика, вроджений хист і талант, здобуває йому зовсім заслужено признанне ціх вельми вмілого педаґоґа.

Ці свіжі враження тільки й піддержують у моїй душі нобажання, щоб, як вже я попереднього разу в дописі на шкільну тему згадував — таку реальну силу, яку представляють дяко-учителі тут на чужині, не нехтувати, а навпаки, дати їм змогу на спеціяльних учительських курсах (які можуть бути відтак перемінені на сталий учительський семинар) доповнити їх загальне й заводове образованне й так використати як слід добру й щасливу нагоду поки час.

Будьмо практичні й не забуваймо, що ми на чужині й серед виїмкових обставин й у виїмковім времени.

Не тільки я захоплений цим шкільним пописом, а й родичі й всі присутні гості були надзвичайно вдоволені, чого доказом хай будуть хотяй би всі ці щирі признання, які свому душпастиреви, обом учителям й дітворі, головно пописуючійся, вони все ентузіястичними оплесками заявляли.

Колиб так кожда українська громада в Америці могла подбати про свою місцеву Рідну Школу, то свідомість і патріотизм нашої молоді, а то й старших, скріпився би вельми.

Михайло Зазуляк,
бувший народний учитель.

Зуб за зуб.

Пані (до служниці): Не встидно тобі було йти на баль погребників у моїй балевій сукні!

Наймичка (з жалем): Чому ні! Я встидалася, бо всі показували пальцями. Казали, що такий декольт то щось безстидного!